

Complexnummer: 514625

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Fort bij Abcoude

Aantal complexonderdelen

9

Monumentnummers van complexonderdelen

514626, 514627, 514628, 514629, 514630, 514631, 514632, 514633, 514634

Woonplaats

Abcoude

Gemeente

De Ronde Venen

Provincie

Utrecht

Locatie van het hoofdobject

Bij Molenweg 19, 1391 CH te Abcoude

Complexomschrijving

Inleiding complex

Het fort bij Abcoude maakt onderdeel uit van de Stelling van Amsterdam, de kringstelling van permanente verdedigingsbouw rond de hoofdstad, die tevens gold als Nationaal Reduit en werd aangelegd tussen 1880 en 1914 door het departement van Oorlog. Het fort werd tussen 1883 en 1885 aangelegd, en is het eerste verdedigingswerk dat voor de kringstelling is aangelegd. Het vertoont enige overeenkomst met de forten uit het gebastioneerde stelsel, zoals deze onder andere bij de Nieuwe Hollandse Waterlinie werden toegepast. Het fort bestond uit omgrachte aardwerken, waarin een aantal bomvrije ruimten waren aangebracht. Ook werd een genieloods en een fortwachterswoning gebouwd. Het grondplan van het fort was afgestemd op een kringstelling met een gesloten hoofdverdedigingslijn. Aan de frontzijde bevinden zich zware wallen waarop positiegeschut kon worden gezet. Het flankerend geschut reikte tot de naburige forten. Opmerkelijk is daarbij een infanterie-opstelling op het hoofdkazernegebouw voor geweervuur op grotere afstand. Volstaan kon worden met een zwakkere keelverdediging.

Door de tussentijdse ontwikkeling van de brisantgranaat bleek de verdediging van het fort onvoldoende. Aanvankelijk was het plan om meer van dergelijke forten te bouwen. Fort Abcoude bleef echter het enige prototype. Omstreeks 1900 schakelde men over op het verder in de gehele stelling toegepaste type.

Naar militaire bevelstructuur behoorde het fort bij Abcoude tot de sector Ouderkerk, groep Abcoude, vak Abcoude. De bezetting kon bestaan uit 353 man. Het fort diende ter afsluiting en verdediging van de naar Amsterdam voerende accessen en ter verdediging van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

de inundatiewerken. In 1959 is het fort bij Koninklijk Besluit buiten gebruik gesteld. Ten zuidwesten van het fort lag een hevelinrichting, die diende voor het aanbrengen van water uit Amstellands boezem in de polder het Hoogland en de polder het Groenland. Ten zuiden van het fort ligt in de Kromme Angstel een damsluis. Deze sluis diende het water te keren, dat eventueel door de aanvaller werd aangevoerd door het Merwedekanaal en de Angstel. Op die manier had de boezem van Amstelland en daarmee ook het terrein binnen de stelling overvoerd kunnen worden.

Omschrijving

Het FORT bij ABCOUDE ligt ten zuiden van de kern van Abcoude tussen de westelijk gelegen Angstel aan de westzijde en de spoorlijn Amsterdam-Utrecht aan de oostzijde. Het fort ligt binnen de Stelling van Amsterdam tussen het fort aan de Winkel aan de zuidwestzijde en de batterijen aan het Gein en het fort bij Nigtevecht aan de oostzijde. Het bestaat uit de volgende complex onderdelen:

1. Aardwerk met gracht en buitenfort
2. Kazerne A
3. Remise B
4. Remise C
5. Remise D
6. Remise E
7. Remise F
8. Munitiedepot X
9. Wachterswoning

De houten genieloods is verbouwd en valt buiten de bescherming, evenals de vernieuwde toegangsbrug.

Waardering complex

Het complex is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische waarde als eerste onderdeel van de Stelling van Amsterdam, alsmede vanwege de architectuurhistorische waarde als vroeg en gaaf bewaard voorbeeld van een uniek prototype fort met bomvrije gebouwen binnen de Stelling. Tevens vanwege de ensemblewaarde binnen de voormalige Verboden Kring en met de houten behuizing op de Lange Coupure no. 1, in relatie tot de in de Kromme Angstel gelegen damsluis en als onderdeel van de Stelling van Amsterdam.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514626

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	26 februari 2001
Kadaster deel/nr	82912/138

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Abcoude	De Ronde Venen	Utrecht

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Abcoude	achter woning

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Abcoude	A			2694
Abcoude	A			2693
Abcoude	A			2781

Omschrijving**

Omschrijving

Het AARDWERK van het fort bij Abcoude dateert uit 1883-1885 en ligt met de brede zijde naar het zuidoosten. Het is omgeven door een gracht en een buitenfort met grensslotten. Het terrein is afgebakend met tien genummerde grensstenen die nog maar weinig voorkomen. De ontsluitingsweg ligt aan de noordwestzijde, waaraan een houten loods en de wachterswoning gelegen zijn. Het aardwerk is toegankelijk middels een niet oorspronkelijke toegangsbrug. Het aardwerk heeft aan de oost- en westzijde een oreillon. Ook aan de brede zuidoostzijde zijn twee golvingen in de wal aangebracht, die de functie van bastion hadden. Bij de oreillons zijn remises en bergplaatsen deels ingebouwd. De noordzijde heeft een breed, vooruitstekend aardwerk waar een remise is aangebracht. In het midden van het fort is een frontwal opgeworpen, waarin zich een schuilplaats bevindt. De wallen van de oorspronkelijke artillerie opstellingen zijn tijdens WO I vergraven en er zijn loopgraven in aangebracht ten behoeve van een verdediging door de infanterie.

Waardering

Het aardwerk is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een gebastionneerd aardwerk, als uniek prototype aangelegd binnen de Stelling van Amsterdam. Tevens van waarde als onderdeel in de ontwikkeling van de krijgskunde in Nederland alsmede van ensemblewaarde in relatie met de overige complexonderdelen. De tien, het terrein afbakende, grensstenen zijn relatief zeldzaam.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen
Weg- en waterbouwkundige werken
Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Omwalling
Waterweg, werf en haven
Omwalling

Functie

Buitentalud
Gracht (C)
Aardwerk

Monumentnummer*: 514627

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	26 februari 2001
Kadaster deel/nr	82746/82

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Abcoude	De Ronde Venen	Utrecht

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Abcoude	op aardwerk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Abcoude	A			3262

*Omschrijving***

Omschrijving

De twee bouwlagen tellende KAZERNE A is op het midden van het fort gelegen. Het gebouw is aan drie zijden aangeaard. De voorzijde of noordzijde is opgetrokken in baksteen en geleed door getoogde spaarvelden. Ter linker- en rechterzijde van het hoofdgebouw zijn, in een hoek van 45 graden met de rechte voorgevel, lagere bouwdelen gezet die eveneens zijn aangeaard. De linker is een poterne met annexen, die leidt naar de oostzijde van het fort, de rechter is identiek maar later dichtgezet. Omstreeks 1970-1980 is een recente, grotere doorgang van beton aan de westzijde aangebracht, die buiten de bescherming valt. Ten noorden ligt voor de kazerne een wal die de zo ontstane binnenplaats afsluit.

De voorgevel of noordgevel van het kazernegebouw is symmetrisch van opzet en heeft elf traveeën. De getoogde deur- en vensteropeningen zijn voorzien van natuurstenen elementen en een natuurstenen sluitsteen met diamantkop. Deuren en vensters zijn voorzien van groengeschilderde eikenhouten luiken. Elke travee bevat in de eerste bouwlaag een deur met bovenlicht met ter weerszijde een venster. In de tweede bouwlaag zijn drie vensters gezet met daarboven in het getoogde spaarveld een ronde opening. In de zesde travee van rechts is in hardsteen de naam 'fort Abcoude' aangebracht, eronder in de sluitsteen van de boog boven de deur het jaartal '1885'.

Het interieur bevat een aantal legeringsvertrekken met getoogde gewelven. Deze deden onder andere dienst als keuken, lokaal voor manschappen, officieren en onderofficieren en zieken. Achter de legeringsvertrekken liggen de munitiemagazijnen met een lichtgang. Alle deuren zijn nog aanwezig.

De linker- en rechter vleugel haaks op het hoofdgebouw (de poternes) tellen beiden één bouwlaag en hebben aan de binnenzijde een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

bakstenen muur met getoogde spaarvelden. Aan de oost- en westzijde zijn de vleugels van het fort bepleisterd. Deze zijn gelijk met de aanaarding aflopend gemetseld en voorzien van een witte, groffe stucwerklaag met imitatie-voegen. Naast de doorgang naar de gang is aan de aflopende zijde een getoogde dubbele deur gezet.

Waardering

Van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde als herkenbaar voorbeeld van een kazernegebouw met zijvleugels en doorgang alsmede van ensemblewaarde in relatie tot de overige complexonderdelen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Militair verblijfsgebouw

Functie

Kazerne

Monumentnummer*: 514628

Status rijksmonument
Inschrijving register* 26 februari 2001
Kadaster deel/nr 82746/162

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Abcoude De Ronde Venen Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Abcoude

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Abcoude A 3262

Omschrijving**

Omschrijving

De REMISE B diende voor de keelverdediging en is gelegen aan de noordzijde tegenover kazerne A. De remise is gelegen in een aarden wal die parallel loopt met kazerne A. De ingang van de remise is teruggelegen in de wal en bestaat uit een getoogde vleugel deur in een muur met gebosseerd stucwerk. De beide aflopende vleugelmuren, die aan weerszijden naar voren toe steken zijn voorzien van imitatie-voegwerk.

Waardering

Van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een remise alsmede van krijgscultuurhistorische waarde als bijzonder voorbeeld van een remise ten behoeve van de keelverdediging. Tevens van ensemblewaarde vanwege de relatie met de overige complexonderdelen.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Verdedigingswerken en militaire gebouwen Bomvrij militair object Remise (B)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514629

Status rijksmonument
Inschrijving register* 26 februari 2001
Kadaster deel/nr 82912/146

Woonplaats* Abcoude
Gemeente* De Ronde Venen
Provincie* Utrecht

Locatiennaam Abcoude
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Abcoude
Sectie* A
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 2781

Omschrijving**

Omschrijving

De REMISE (C) is gelegen aan de westzijde van kazerne A en bestaat uit een driezijdig aangeaard aardwerk en een bakstenen, gebosseerde en met imitatievoegwerk opgetrokken muur aan de westzijde. De getoogde toegangen zijn op een aantal plaatsen later dichtgemetseld. De muur is aan de linkerkzijde afgeschuind. De gevel heeft een viertal niet oorspronkelijke deuren.

Waardering

Van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde als herkenbaar voorbeeld van een remise met bosseerwerk alsmede van ensemblewaarde in relatie tot de overige complexonderdelen.

Hoofdcategorie Verdedigingswerken en militaire gebouwen
Subcategorie Bomvrij militair object
Functie Remise (B)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514630

Status rijksmonument
Inschrijving register* 26 februari 2001
Kadaster deel/nr 82912/111

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Abcoude De Ronde Venen Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Abcoude

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Abcoude A 2781

Omschrijving**

Omschrijving

De REMISE D is schuin achter remise C gelegen, aan de zuidoostzijde van het fort. De remise heeft een rechthoekige plattegrond en is aan drie zijden aangeaard. De voorgevel of noordgevel is gebosseerd en uitgevoerd met imitatie natuursteenblokken met voegwerk. Een aantal getoogde openingen zijn later dichtgezet.

Waardering

Van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde als herkenbaar voorbeeld van een remise met bosseerwerk alsmede van ensemblewaarde in relatie tot de overige complexonderdelen.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Verdedigingswerken en militaire gebouwen Bomvrij militair object Remise (B)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514631

Status rijksmonument
Inschrijving register* 26 februari 2001
Kadaster deel/nr 82745/106

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Abcoude De Ronde Venen Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Abcoude

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Abcoude A 3262

Omschrijving**

Omschrijving

De REMISE E is gelegen zuidoostelijk op het fort, achter remise F, op gelijke hoogte en spiegelbeeldig aan remise D. De remise is op een rechthoekige plattegrond opgetrokken en aan drie zijden aangeaard. De voorgevel of noordgevel is voorzien van een bepleistering met imitatievoegen, ter nabootsing van natuursteenblokken. De getoogde openingen zijn deels voorzien van luiken en deuren. Rechts zijn privaten aangebracht, links bevinden zich de opslagplaatsen met getoogde gewelven. De gevel is aan beide zijden afgeschuind.

Waardering

Van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde als gaaf voorbeeld van een remise met imitatie-voegwerk alsmede van ensemblewaarde in relatie tot de overige complexonderdelen.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Verdedigingswerken en militaire gebouwen Bomvrij militair object Remise (B)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514632

Status rijksmonument
Inschrijving register* 26 februari 2001
Kadaster deel/nr 82745/90

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Abcoude De Ronde Venen Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Abcoude

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Abcoude A 3262

Omschrijving**

Omschrijving

De REMISE F is gelegen op de noordoostzijde van het aardwerk, voor remise E, en is spiegelbeeldig aan remise C. De remise is op een rechthoekige plattegrond opgetrokken en aan drie zijden aangeaard. De voorgevel of noordgevel is voorzien van een bepleistering met imitatievoegen. De getoogde openingen zijn deels voorzien van luiken en deuren. Rechts zijn privaten aangebracht, links bevinden zich de opslagplaatsen met getoogde gewelven. De gevel loopt aan beide zijden schuin af.

Waardering

Van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een remise met imitatie-voegwerk alsmede van ensemblewaarde in relatie tot de overige complexonderdelen.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Verdedigingswerken en militaire gebouwen Bomvrij militair object Remise (B)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514633

Status rijksmonument
Inschrijving register* 26 februari 2001
Kadaster deel/nr 82745/69

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Abcoude De Ronde Venen Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Abcoude

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Abcoude A 3262

Omschrijving**

Omschrijving

Het MUNITIEDEPOT X is gelegen aan de zuidzijde, achter kazerne A. Het munitiehuis is gelegen in een aarden wal die parallel loopt met kazerne A. De ingang van de remise is teruggelegen in de wal en bestaat uit een dubbele getoogde deur in een muur met gebosseerd stucwerk. De beide aflopende vleugelmuren, die aan weerszijden naar voren toe steken zijn voorzien van imitatievoegwerk.

Waardering

Van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een munitiehuis alsmede van ensemblewaarde vanwege de relatie met de overige complexonderdelen.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Verdedigingswerken en militaire gebouwen Bomvrij militair object Schuilplaats
Verdedigingswerken en militaire gebouwen Militaire opslagplaats Munitiedepot

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514634

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	26 februari 2001
Kadaster deel/nr	82745/48

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Abcoude	De Ronde Venen	Utrecht

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Abcoude	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Abcoude	A			2780

*Omschrijving***

Omschrijving

De haaks op de Molenweg, aan de toegangsweg ten noordoosten van het fort gelegen FORTWACHTERSWONING is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een zadeldak met de nok haaks op de weg. Op de nokeinden bevindt zich een piron.

Drie van de vier gevels zijn boven een grijsgeschilderde bepleisterde, vooruitstekende plint opgetrokken in rode baksteen. De hoeken van de gevels zijn voorzien van bakstenen pilasters met baksteen kapitelen. De gevels zijn met uitzondering van de witgepleisterde voorgevel voorzien van tandlijsten in rode en gele baksteen. De getoogde vensters worden bekroond door een sluitsteen. De voorgevel of westgevel bevat vier vensters in de eerste bouwlaag. In de top is in het midden een venster gezet. Het dak heeft een overstek.

De rechterzijgevel (zuid) bevat in het midden een deur met bovenlicht en ter weerszijden in een spaarveld twee vensters. Tegen de achtergevel is een aanbouw gezet die buiten de bescherming valt. Voorts bevat de gevel een aantal vensteropeningen en een tandlijst op verdiepingshoogte.

De linkerzijgevel bevat een tweetal vensters en een klein venstertje.

Waardering

Van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde als relatief gaaf voorbeeld van een wachterswoning met baksteen detailleringen, alsmede van ensemblewaarde in relatie tot de overige complexonderdelen.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
-----------------------	---------------------	----------------

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Militair wachtgebouw

Wachtgebouw